

استعداد یابی در ورزش

- استعداد یابی برخلاف رویکرد تجربی، بر رویکرد اختلافی استوار است.

- آگاهی از وجود تفاوت‌های فردی بین انسانها به اندازه تاریخ خلقت انسان قدمت دارد .

- در ابتدا معیار عینی و مشخصی برای درک تفاوت‌های فردی وجود نداشت و بتدریج با پیشرفت اجتماعات بشری ابزار و شیوه‌های دقیقی برای بررسی توانایی‌ها و استعداد بشری ایجاد گردید.

- در بخش تربیت بدنی و علوم ورزشی که بیشتر متکی بر اجرای تکالیف حرکتی است تفاوت‌های فردی به معنی اختلافات پایدار و بادوام بین افراد تعریف می‌شود.

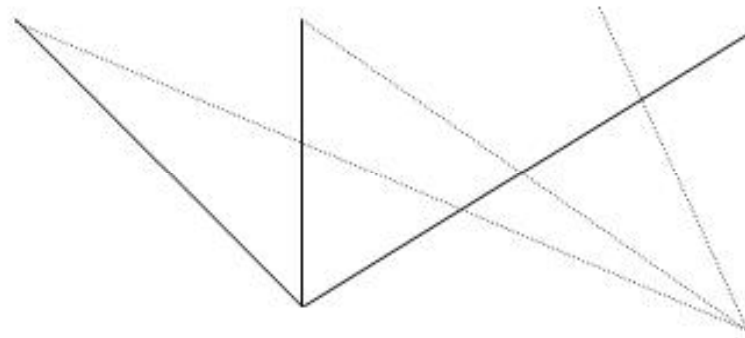
- در بحث تفاوت‌های فردی یکی از عوامل ایجاد اختلاف، استعداد است.

- در استعدادیابی ورزشی بایستی بیشتر بر روی «تواناییهای حرکتی» و نه «مهارت‌های حرکتی» متمرکز شد.

تواناییهای حرکتی

زمان واکنش	سرعت حرکت	مهارت انگشتان	مهارت دست	کفایت فیزیکی
------------	-----------	---------------	-----------	--------------

دونده

هافبک اتومبیل ران شیرجه رو تیرانداز سرعت ژیمناست کشتی گیر

مهارتهای حرکتی

مهارت

قابل توسعه و پیشرفت با تمرین

قابل تغییر بر اثر تمرین و تجربه

بی شمار از نظر تعداد

وابسته و متکی به چند توانایی

توانایی

صفات ارثی

پایدار و مداوم

تعداد محدود (حدود ۵۰ توانایی)

زیربنای مهارت‌های مختلف و بسیار

• لذا:

تصور نکنید اگر فردی در یک ورزش ماهر بود، در بقیه رشته های ورزشی نیز ماهر می شود، یا اگر فراگیرنده ای در یک رشته ورزشی موفق نبود در سایر ورزشها نیز بی استعداد است.

معلمان و والدین باید کودکان را به اجرای بسیاری از ورزشها تشویق کرده ، و از این طریق توانایی های ورزشی او را کشف کنند.

والدین و معلمان باید توجه داشته باشند که کودک چه فعالیت و مهارتی را براحتی فرا می گیرد. این امر دلیل وجود الگوی زیربنایی توانایی های کودک خواهد بود .

تعریف واژگان :

✓ استعداد

✓ استعداد ورزشی

✓ استعدادیابی در ورزش

✓ استعداد گزینی

✓ پرورش استعداد

استعداد:

- کتابهای لغت نامه مانند لاروس، وبستر و آمریکن هری تچ استعداد را یک توانایی طبیعی ویژه می دانند که ظرفیت فرد را برای موفقیت در عملکرد آدمی تشکیل می دهد.

- ساعتچی (۱۳۷۵) استعداد را آمادگی طبیعی یا اکتسابی برای انجام دادن برخی از کارها می داند.

- مک کاردی (۱۹۹۸): استعداد ویژگی فردی است که در یک بخش گنجایش و توانایی بالاتر از متوسط افراد جامعه داراست و رتبه درصدی او بالاتر از ۵۰ می باشد.

استعداد ورزشی

- پلتولا (۱۹۹۲) استعداد ورزشی را به معنای برخورداری از مهارت‌های ورزشی بالاتر از حد متوسط در مقایسه با سایر رقبای همان رده سنی و نیز ظرفیت موفقیت در یک سطح رقابتی بالاتر می‌داند.

- راف ریچار (۱۹۹۹): استعداد ورزشی، فردی است که سطوح مورد نیاز فیزیکی، فیزیولوژیکی و حتی روانی درگیر در عملکرد را دارا باشد.

استعداد یابی در ورزش

- پلتولا (۱۹۹۸) استعدادیابی را فرآیندی می داند که طی آن خردسالان بر اساس معیارهایی که توسط آزمونهای جامع بدست می آیند به سمت ورزشهایی که بیشترین احتمال موفقیت را در آنها دارند هدایت می شوند.
- دبورا هوار (۲۰۰۰) استعدادیابی را غربال کردن کودکان و نوجوانان از طریق تستهای فیزیکی، فیزیولوژیکی و مهارتی جهت تعیین افراد با پتانسیل بالا و حصول موفقیت در رشته ورزشی خاص تعریف می کند.

- تامسون و بویس استعدادیابی را فرآیندی می دانند که از طریق آن کودکان تشویق به شرکت در فعالیت ورزشی می شوند که در آن ورزش قابلیت کسب موفقیت را دارند و در این راستا تعیین و ارزیابی پارامترهایی که سطح توانایی و ظرفیت کودک را نشان می دهد قابل توجه است و بایستی بر اساس رشد و سطح آمادگی کودکان طراحی شود.

- بومپا (۲۰۰۰): استعدادیابی در ورزش یعنی کشف و به فعالیت رساندن تواناییهای بالقوه مخصوص فرد و هدایت آنها در مسیر صحیح آن.

استعداد گزینی

- دبورا هوار (۲۰۰۰): غربال نوجوانان و جوانان که در رشته ورزشی مدنظر فعال بوده و استفاده از تستهای تخصصی فیزیکی، فیزیولوژیکی و مهارتی و استفاده از نظر مربیان مجرب جهت تعیین افراد موفق در هر گرایش.
- ایشان در ادامه توضیحات خود استعداد گزینی را مخصوص رشته هایی می داند که جمعیت زیادی از آن جامعه در آن ورزش خاص حضور دارند.
- مک کاردی (۲۰۰۱): استعداد گزینی یک برنامه کوتاه مدت است که در طی آن با مقایسه افراد در یک گرایش ورزشی می توان موفقیت آتی آنها را پیش بینی کرد.

پرورش استعداد

در تکمیل اهداف استعدادیابی و یا استعدادگزینی و جهت توسعه پتانسیل افراد گزینش شده می توان با استعانت از مربیان مجرب، تمرینات زمان بندی شده، مسابقات منظم، امکانات، تسهیلات و ایجاد انگیزش سبب توسعه و پرورش هر چه بیشتر استعدادها گردید.

عوامل تأثیر گذار بر استعداد:

- ✓ وراثت
- ✓ محیط
- ✓ تعامل بین توارث و محیط

روش های استعدادیابی:

- ✓ گزینش طبیعی
- ✓ گزینش علمی

اصول استعدادیابی:

هاولی سک و همکاران (۱۹۸۲) اصول دهگانه ای را برای استعدادیابی پیشنهاد کرده اند که در زیر به آنها اشاره می شود:

۱- روشها و آزمونهایی که به کار گرفته می شوند باید اعتبار و پایایی لازم را برای شناسایی افراد مستعد از غیر مستعد داشته باشند.

۲- در انتخاب افراد با استعداد لازم است مراحل زیر رعایت شوند:

انتخاب اولیه افراد با استعداد در کلاسهای ورزش مدارس.

انجام تمرینات عمومی بر حسب تواناییها و ویژگیهای بدنی و روانی افراد.

هدایت ورزشکار به سمت یک ورزش تخصصی و شروع تمرینات تخصصی.
تعیین و فراهم آوردن امکانات برای اینکه فرد به اوج اجرای ورزشی خود برسد.

۳- از تخصصی کردن زودهنگام خردسالان در یک ورزش باید خودداری شود و فعالیت در یک گروه از ورزشهای هم خانواده در اولویت قرار گیرد.

۴- استفاده از متغیرهای پایدارتر ارثی برای ورزشکاران مستعد پیشنهاد می گردد ولی بدلیل اینکه افراد با بهبود وضعیت زندگی و استفاده از مربیان و فناوری با سرعت بیشتری پیشرفت می کنند لذا تنها تأکید بر ویژگیهای ارثی برای پیشگویی اجرای ورزشی در آینده ناکافی خواهد بود.

۵- با توجه به این که رسیدن به اوج پیشرفت در ورزش نیاز به متغیرها و عوامل مختلف و متعدد دارد، بنابراین در امر استعدادیابی باید از علوم و متخصصین مختلف استفاده شود تا جامعیت استعدادیابی تأمین گردد.

۶- در انتخاب و اولویت بندی متغیرها برای استعدادیابی لازم است در درجه نخست، عوامل پایدار غیر قابل جبران (قد)، در درجه دوم، عوامل پایدار ولی قابل جبران (سرعت) و در درجه بعدی عوامل ناپایدار و قابل جبران (انگیزه) مورد توجه قرار گیرد.

۷- افراد مستعد باید از بین بیشترین تعداد ممکن از افراد، انتخاب شوند.

۸- در فرآیند استعدادیابی باید جنبه های دموکراسی و انسانی رعایت شود.

۹- فرآیند استعدادیابی باید به طور بسیار دقیق برنامه ریزی شود و روشهای کنترل کیفی در همه مراحل و موارد آن به کار رود.

۱۰- استعدادیابی را باید به عنوان بخشی از پرورش استعدادهای ورزشی در نظر گرفت و اجرا کرد.

نقاط قوت استعدادیابی:

۱- با فرآیند استعدادیابی مراحل موفقیت ورزشکار و رسیدن او به سطح قهرمانی سرعت می گیرد.

۲- ورزشکار مستعد با احتمال بالاتری به اوج تواناییهای ورزشی خود خواهد رسید.

۳- ورزشکاری که برای رشته خود صحیح گزینش شده است زمان و انرژی خود را در راهی صرف می کند که بالاترین بازده را در آن خواهد داشت.

۴- انتخاب و هدایت ورزشکار به سمت رشته ورزشی مناسب موجب صرفه جوییهای زیاد در مصرف منابع خواهد شد. زمان و انرژی مربی هدر نخواهد رفت.

۵- فرآیند استعدادیابی سبب هدایت افراد به غیر از مسیری می شود که برای آن ساخته نشده اند و بدلیل همخوانی ورزش با ویژگیهای فیزیکی و فیزیولوژیکی فرد احتمال بروز آسیبهای حاصل از ورزش کاهش می یابد.

۶- ورزش مناسب برای ورزشکار باعث می شود تا از تنیدگی روانی، سرخوردگی و ناامیدی او که تبعات منفی متعددی در زندگی آینده او خواهد داشت، جلوگیری شود.

۷- پیشرفت ورزشکار در فعالیتهایی که اثرات آن روز به روز مشهودتر می شود موجب تقویت انگیزه در او، مربی و مسئولین خواهد شد.

۸- استعدادیابی سبب گسترش بستر و دامنه افراد مستعد که فرصت لازم جهت توسعه مهارت‌های رشته ورزشی را دارند می‌شود.

۹- پیشرفت ورزشکاران در رشته‌ای که در آن استعداد دارند باعث می‌شود تا در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی، رکوردها بهبود پیدا کند و کیفیت ورزشی قهرمانان افزایش یابد.

۱۰- توانایی بیشتر ورزشکاران موجب خواهد شد تا سایر علوم مربوط برای عقب ماندن از آنها در مسیر پیشرفت گام بردارند و در نتیجه مواد، وسایل، ابزار، روشها، مقررات و سطح علمی کارگزاران فنی مانند مربی، داور و مدیران ورزشی افزایش یابد.

۱۱- احساس حرکت در جهت مثبت و بهره گیری از سرمایه گذاریها موجب پرورش و گسترش اعتماد به نفس در ورزشکاران و دست اندرکاران می شود. این احساس باعث خواهد شد تا گامهای آنها استوارتر و عزمشان راسخ تر شود.

نقاط ضعف استعدادیابی:

۱- بعضی محققین فرآیند استعدادیابی را عدم توجه به علاقه های انسانی می دانند.

۲- برای انتخاب افراد واقعاً مستعد لازم است از تعداد بسیار زیادی داوطلب، آزمایش های متعدد بعمل آید. این امر هزینه ها، انرژی و زمان مورد نیاز را به طور قابل ملاحظه ای افزایش می دهد.

۳- گروهی از دانشمندان علوم ورزشی اعتقاد دارند که در بعضی مواقع چشمان تیزبین یک مربی آگاه و با تجربه به راحتی می تواند جایگزین روشهای پیچیده و پرخرج فرآیند استعدادیابی شود و نتایج بهتری نیز حاصل می گردد.

۴- فرآیند استعدادیابی به تعداد قابل ملاحظه ای متخصص، ابزار پیشرفته و آزمایشهای تجربی و آزمایشگاهی نیاز داشته، پرخرج و وقت گیر است.

۵- طبق نظر گروهی از متخصصین، قدرت پیش بینی آزمونهای استعدادیابی برای آینده کافی نیست و افرادی که با این روش به عنوان « مستعد » شناسایی می شوند، ضرورتاً در آینده به درجات و مقامهای ورزشی مورد انتظار نمی رسند.

۶- بعضی از محققین بیان می کنند که امکان دارد همبستگی بالایی میان نتایج تستهایی که از جوانان و نوجوانان گرفته می شود با نتایج آتی آنها وجود نداشته باشد. داشت.

۷- توانایی های حرکتی ارثی بوده و با تمرین تغییر نمی کنند، ولی گزینش و استفاده از این تواناییها با تمرین تغییر می کند. لذا پیش بینی عملکردهای تخصصی دشوار می شود.

۸- در بعضی موارد، رشد عمومی و وضعیت برجسته جسمانی نونهالان، با استعداد واقعی ورزشی اشتباه گرفته می شود.

۹- به نظر گروهی از دانشمندان علوم ورزشی، تخصصی کردن زود هنگام برای نوجوانان و نونهالان توصیه نمی شود.

۱۰- سن مناسب برای استعدادیابی در رشته های مختلف ورزشی به طور قاطع شناسایی نشده است، لذا نمی توان با اطمینان خاطر، فرد نوجوان را در سن معینی به سمت تخصص ورزشی ویژه ای هدایت کرد.

۱۱- فرآیند استعدادیابی مشکل است و پس از آن پی گیری مصراانه نیاز دارد.

فرآیند استعدادیابی:

فرآیند استعدادیابی از نظر تئودور بومپا شامل ۳ مرحله است:

هدف	سن	مرحله استعدادیابی
آزمون پزشکی ، جسمانی ، پیکر سنجی	زیر ۱۱ سال	مقدماتی
آزمون پیکر سنجی ، روانشناختی ، فیزیولوژیکی	۱۱ تا ۱۶ سال	ثانویه
دستیابی به اوج عملکرد ورزشی و عضویت در تیم ملی	بالای ۱۶ سال	نهایی

فرایند استعداد یابی از نظر نلسون، پاین و سوتینهام شامل ۴ مرحله است:

ویژگی	سن	مرحله استعداد یابی
اطلاعات فردی، ارزیابی فیزیکی، ارزیابی ساده آمادگی جسمانی	۱۰-۱۲	اول
آزمونهای ساده تخصصی رشته مورد نظر	۱۳-۱۵	دوم
آنتروپومتریکی، درصد چربی، وضعیت تغذیه، جسمانی، حجم و ظرفیت ریوی	۱۶-۱۸	سوم
اندازه گیری بالیدگی، بیومکانیکی، عصبی-عضلانی، فاکتورهای خونی	۱۸ به بالا	چهارم

فرایند استعداد یابی از نظر ورن گامبتا شامل ۳ مرحله می باشد:

مرحله استعداد یابی	سن	هدف
مقدماتی	۹-۱۱	شناسایی توانایی های پایه ورزشکار
دوم	۱۳-۱۴	هدایت افراد به ورزش های خاص بر اساس توانایی ها
نهایی	۱۷-۲۰	دستیابی به اوج عملکرد ورزشی

بومپا شروع تمرینات آمادگی عمومی ویژه در فرایند استعداد یابی و سن رسیدن به اوج عملکرد ورزشی را در رشته دوومیدانی چنین بیان می کند:

سن به اوج رسیدن عملکرد ورزشی	سن شروع تمرینات تخصصی	سن شروع تمرینات ورزشی	گرایش
۲۲ - ۲۶	۱۴ - ۱۶	۱۰ - ۱۲	دوهای سرعت
۲۵ - ۳۰	۱۶ - ۱۷	۱۳ - ۱۴	دوهای استقامت
۲۵ - ۲۸	۱۷ - ۲۰	۱۴ - ۱۶	دوهای نیمه استقامت
۲۳ - ۲۶	۱۷ - ۱۹	۱۲ - ۱۴	پرشها
۲۴ - ۳۰	۱۷ - ۱۹	۱۴ - ۱۵	پرتابها

فاکتورهای اثرگذار بر موفقیت برنامه های استعدادیابی:

توانایی تشخیص ورزشکاران مستعد در سنین پایین

توانایی پیش بینی رشد و تکامل جسمانی ورزشکار

توانایی کسب ضمانت جهت حمایت‌های پس از فرآیند

استعدادیابی از والدین، مربیان، فدراسیون های ورزشی و سازمان ورزش کشور

توانایی حفظ و ایجاد انگیزه جهت شرکت ورزشکار مستعد در رشته ورزشی مورد نظر

توانایی گسترش و ارتقاء سطح علمی مربیانی که با ورزشکاران مستعد تمرین می نمایند